

בס"ד. ש"פ תשא, שושן-פורים קטן, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות¹, ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה שאמרו בפורים קטן לפני ארבעים שנה² (בשנה האחרונה שהי' במדינה ההיא בחיים חיותו בעלמא דיין), דעתה בזמן הגלות הם קבלו מה שהחלו כבר בזמן דמתן תורה, וכאמרם ז"ל³ ע"פ⁴ קיימו וקבלו היהודים, דקיימו עתה מה שקבלו כבר בזמן דמ"ת. ומקשה, דלכאורה הוא דבר נפלא, דבמ"ת היו ישראל בתכלית העילוי, והי' גילוי אלקות במוחש ממש [כמ"ש⁵ וירד הוי' על הר סיני, ובאופן שפעל (לא רק על בני, אלא) גם בכל מציאות העולם, וכמארוז"ל שהי' הקול יוצא מד' רוחות העולם ומלמעלה ומלמטה⁶, ובאופן שצפור לא צווח עוף לא פרח כו' אלא העולם שותק ומחריש כו'⁷, שענין זה מורה על גודל הביטול, כי, כאשר יש איזה תנועה, הרי זה מורה על ענין של ישות כו']. משא"כ בזמן הגלות הוא ההיפך מזה ממש, ובפרט בימי המן שביקש כו', שאז הי' הגלות בתוקף כל כך עד שהיתה הגזירה על כל היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד⁸, בכל מדינות המלך⁹ (היינו שהגזירה היתה באופן שלא היתה אפשרות לברוח כו'¹⁰), וע"פ הידוע שכל הענינים שבגשמיות הם בגלל הרוחניות, שהרי לית דיין ללא דיין, מובן, שגם ברוחניות למעלה הי' ענין של ירידה וכו', והיינו, שבנ"י היו אז בתכלית השפלות, ולכאורה אינו מובן, איך אז דוקא קיימו מה שקבלו כבר במ"ת, איך אפשר שדוקא בזמן הגלות יהי' ענין נעלה יותר מאשר במ"ת, שאז רק החלו לעשות, שהי' זה התחלה בלבד, וכמארוז"ל³ מכאן מודעא רבה לאורייתא (שקבלוה באונס¹¹, ע"י כפי'), ואילו הגמר והקיום הי' דוקא בזמן הגלות והגזירה כו'.

5) יתרו יט, כ.	1) אסתר ט, כג.
6) ראה שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב (סד),
ב). תניא פל"ו (מו, א).	2) נדפס ב"התמים" חוברת ז לו, ב [שלו, ב],
ובקונטרס פט (סה"מ תשי"א ע' 180
ואילך), ואח"כ בסה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך.
וראה גם מכתב כ"ה אד"ר שנה זו (אג"ק
חכ"ד ע' דש ואילך).
7) שמו"ר ספכ"ט.	3) שבת פח, א.
8) אסתר ג, יג.	4) אסתר ט, כז.
9) שם ה, ה.	
10) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 214.	
11) פרש"י שבת שם.	

(ב) **ומבאר** במאמר¹², שבזמן הגלות כשעמד עליהם המן כו' הנה אז דוקא עמדו במסירת נפש (בגלוי), וכמ"ש רבינו הזקן בתורה אור¹³ שאם רצו להמיר דתם לא הי' המן עושה להם כלום, שלא גזר אלא על היהודים, אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה כולה, ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו¹⁴, הן בנוגע למחשבה הן בנוגע לדיבור והן בנוגע למעשה, דהיינו, לעמוד בנסיון למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד, כגון להשתחוות לע"ז אף שאינו מאמין בה כלל בלבד (כמ"ש רבינו הזקן בתניא¹⁵). וכמבואר במק"א¹⁶ שמס"נ זו פעלה להיות ויקץ כישן הוי"ו¹⁷, בלילה ההוא נדהה שנת המלך¹⁸, ועי"ז נתבטלה הגזירה. וכיון שבזמן הגזירה הי' אצלם ענין המס"נ, לכן הי' אז הענין דקבל היהודים את אשר החלו לעשות, שקיימו מה שקיבלו כבר במ"ת.

והענין בזה, כמבואר במאמר¹⁹ בענין ג' החלקים הכלליים שבגוף, ראש גוף ורגל, שאע"פ שהרגל הוא המדריגה היותר תחתונה שבאדם, מ"מ, יש יתרון ברגל שמעמיד ומגבי' גם את הראש. ועד"ז בכללות ישראל, כמ"ש²⁰ שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, שיש מעלה במדריגת הרגל דכנס"י, רגלי העם, שעיי"ז נעשה אנכי בקרבו, שהו"ע הגילוי דבחי' כתר (אנכי) בחכמה (מדריגתו של משה). וזוהי כללות המעלה שבזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, בחי' הרגל, שאז ישנם יותר העלמות והסתרים ורדיפות וכו', הנה דוקא אז מתגלה יותר ענין המס"נ, שזוהו"ע הקשור עם אמונה שלמעלה מהשכל²¹, ללא הבנה והשגה כו'²². וכפי שמבאר במאמר²³, שעיקר ענין האמונה דנש"י היא במדריגת סובב כל עלמין, דממלא כל עלמין זהו בבחי' השגה (בפנימיות) כאילו רואה כו', ולכן לא שייך בזה כ"כ ענין האמונה, כי אם עיקר האמונה הוא בבחי' סוכ"ע, שאינו מושג ונרגש (ולא כמו אוה"ע, שבחי' ממכ"ע היא

(17) תהלים עח, סה. וראה ילקוט שמעוני

אסתר רמז תתרנד.

(18) אסתר ו, א.

(19) פ"ה.

(20) בהעלותך יא, כא.

(21) ראה תניא פי"ח.

(22) חסר קצת (המור"ל).

(23) שם. פ"ט.

(12) פ"ג. פט"ו.

(13) מג"א צז, א.

(14) ראה גם הוספות לתו"א מג"א קכ,

סע"ד.

(15) ספי"ט.

(16) ראה ד"ה בלילה ההוא הי"ש"ת (סה"מ

הי"ש"ת ע' 9).

אצלם באופן של אמונה, ואילו לבחי' סוכ"ע אין להם שייכות כלל²⁴). וכמו"כ ענין המס"נ שבכ"נ הוא למעלה מהשכל והבנה והשגה כו'.

ג) והנה מאמר זה אמרו כ"ק מו"ח אדמו"ר במדינה ההיא (שבה נתייסדה תורת החסידות בכלל, ובפרט תורת חסידות חב"ד, שעל ידה נמשך בחכמה בינה ודעת, והעיקר בזה שיומשך בענין של בכ"נ²⁵ בנוגע לפועל) מתוך מס"נ בגלוי, כידוע פרשת הימים ההם, שהיו אז רדיפות על עניני התומ"צ, ואעפ"כ, בהיותו בעיר הבירה של המדינה ששם הי' השורש ומקור של המנגדים וכו', אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר הנ"ל, ובאופן שנוסף על אמירתו בביהכנ"ס, מקדש מעט²⁶, הי' הדבר ניכר גם בחוץ, בשוק שבו היו רגלא דתרמודאי²⁷, כמסופר פרטי הדברים בהמכתב²⁸ שנדפס יחד עם המאמר²⁹, שאף שהי' זה משתקע החמה²⁷, הן כפשוטו, והן בפנימיות הענינים, הי' ביהכנ"ס מואר בנרות רבים, וכאשר שאלו מה יום מיומיים, הי' המענה, שרועם של ישראל דורש מעל הבימה, במעמד כו"כ עשירות מישראל, שבאו לשמוע דבריו של הקב"ה, אשר גלה סודו אל עבדיו הנביאים³⁰, ומשפסקה הנבואה, הרי זה ע"י הנשיאים שבכל דור ודור, ואומר בפומבי ובפרהסיא, אשר, מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב ומתנקם³¹, היינו, שאין להתפעל מהאויב כו', אלא צריכים לפעול בהענין דיסדת עוז, אין עוז אלא תורה³², לא רק אצל בן י"ח שנה (כפי שהיתה גזירת המלכות שיש להמתין עד שיגדל הנער כו'³³), ולא רק אצל בן י"ג שנה, אלא גם אצל עוללים ויונקים, ועי"ז פועלים להשבית אויב ומתנקם כו'.

ואף שכל זה שייך למעמד ומצב שהי' בשנת תרפ"ז, כשהי' צורך לפעול הענין דלהשבית בנוגע לאויב ומתנקם בגלוי, הרי מזה מובן גם בנוגע ללימוד מאמר זה גם עתה. ובהקדים, שלימוד המאמר צריך

24) ראה סידור (עם דא"ח) רפד, ג. רפז, סע"ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ כג, א.
 25) ראה סה"מ תרצ"א ע' שכו. וש"נ.
 26) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
 27) לשון חז"ל — שבת כא, ב.
 28) "מאחד הרבנים העסקנים אז ברוסיא, ונותן מושג, אף שרק במקצת, על יחס הממשלה אל היהדות ששרר אז ברוסיא, ומהסכנה שהיתה כרוכה בימים ההם באמירת מאמר כזה, ובפרט בפומבי ובפרסום גדול"
 (לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א בפתח דבר לקונטרס הנ"ל).
 29) בקונטרס הנ"ל (סה"מ תשי"א ע' 195 ואילך. תרפ"ז ע' רפח ואילך).
 30) עמוס ג, ז.
 31) תהלים ח, ג. ד"ה הנ"ל פ"ב.
 32) ראה ספרי ברכה לג, ב. ויק"ר פל"א, ה.
 33) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' רנח. ע' שלח. ע' תקסט ואילך.

להיות באופן שנעשה תורתו³⁴, היינו, לא באופן שהוא נשאר מציאות בפ"ע, ולומד את המאמר של האדמו"ר, אלא באופן דוקבל היהודים — כשמו של המאמר, שמורה על תוכנו של כל המאמר³⁵ (ע"ד מ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה³⁶ ששמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא חיותו של הדבר הנקרא בשם זה, וכן הוא גם בהשמות של עניני ומאמרי תורה, ובפרט שם שנתקבל ברוב תפוצות ישראל, כמוכן ממ"ש הרמב"ם³⁷ בנוגע לגזרה ותקנה שפשטה בכל ישראל, שיש לזה תוקף של מ"ע ומל"ת, שנאמר³⁸ על פי התורה אשר יורוך, לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך), היינו, שהלימוד חודר את כל מציאותו (עס נעמט אים דורך אינגאַנצן) ומתאחד עמו להיות מציאות אחת, ובלשון רבינו הזקן בתניא³⁹: יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה. ועוד זאת, כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁰, שלא די בכך שהוא לומד את המאמר, אלא המאמר צריך ללמד אותו בנוגע להנהגתו כו'. וכיון שיש ציווי ללמוד את המאמר, בודאי יש גם נתינת כח שהלימוד יוכל להיות באופן האמור, הן בנוגע לכללות ענין המס"נ, והן בנוגע להענין דלהשביית אויב ומתנקם.

ד) **והענין** בזה, דהנה, גם כאשר נמצאים בזמן של הרחבה כו', יכול צריך להיות ענין המס"נ בנוגע ללימוד התורה. ובהקדם המבואר במאמר⁴¹ דהנה אמרו רז"ל⁴² גדול המעשה יותר מן העושה, וכידוע בתמכין דאורייתא (כמו זבולון ויששכר, כמ"ש⁴³ שמח זבולון בצאתך וישכר באוהליך, זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון יוצא לפרקמטיא ומששכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון היתה⁴⁴), דמי שמעשה את חבריו שיחזיק לומדי תורה הוא יותר מן העושה בעצמו. וכשם שהוא במעשה הצדקה לצרכי לימוד התורה, כמו"כ הוא בלימוד ממש, דגדול המעשה את חבריו לתורה יותר מהלומד בעצמו,

37) ריש הל' ממרים.

38) פ' שופטים יז, יא.

39) פ"ה.

40) ראה סה"מ תשא ע' 54. ועוד.

41) פ"ו.

42) ב"ב ט, א.

43) ברכה לג, יח.

44) פרש"י עה"פ.

34) ראה בארוכה שיחת יו"ד שבט שנה

זו סט"ז ואילך (לעיל ע' 42 ואילך).

35) דאף ששם זה הוא בגלל שהתחלת

המאמר היא בתיבות אלו, הרי הא גופא

שהתחלת המאמר היא בתיבות אלו, ועל שם

נקרא המאמר, מוכיח, שזהו תוכנו של כל

המאמר.

36) בתחלתו.

דזהו ענין גמילת חסדים בנפשו, וכמו עד"מ כשעושיין קביעות לימוד תורה ברבים, ודוקא בין אנשים פשוטים שנעלה יותר כו'. ומובן, שאצלו הרי זה ענין של מס"נ, כי, אע"פ שחבירו מקיים מצות תלמוד תורה, הרי הוא בעצמו אינו מקיים המצוה, כיון שביכלתו ללמוד בעמקות יותר, וכדאיתא באחרונים⁴⁵ שמי שיכול ללמוד בעמקות יותר ולומד בשטחיות כו', הרי זה נחשב אצלו לביטול תורה, כדמוכח מדברי הגמרא במסכת מגילה⁴⁶ שמבטלין ת"ת למקרא מגילה, ואעפ"כ מוסר נפשו ולומד עמו, ועד שלומד גם עם עוללים ויונקים, דקאי אפילו על תינוק שאינו יודע לדבר (שהרי אצל תינוק שיוודע לדבר מתחיל כבר החיוב דחינוך, כמ"ש בהל' ת"ת⁴⁷), ואעפ"כ צריך להיות אצלו הענין דיסדת עוז, אין עוז אלא תורה.

ועד"ז בנוגע לענין דלהשביית אויב ומתנקם, דאף שנמצאים בזמן של הרחבה כו', הרי ישנו הא"ל זר אשר בקרבך, זה היצה"ר⁴⁸, שהוא בבחי' אויב ומתנקם, היינו, שלפעמים הוא כמו אויב, שהוא שונא הגלוי⁴⁹, שאומר בגלוי לעשות היפך התורה, ולפעמים הוא כמו מתנקם (נוקם) שהוא שונא נסתר ועולל עלילות כו'⁴⁹, שאומר לו שיעשה אמנם רק ע"פ התורה, אבל באופן כו' (מיט קונצן). וכדי להשביית האויב ומתנקם צריכה להיות העבודה באופן דמפי עוללים ויונקים, היינו, להעמיד את עצמו (האֵלטן זיך) במעמד ומצב דעולל ויונק, היינו, להניח את שכלו כו'. וזהו ענין המסירת נפש, שפירושה גם מסירת הרצון⁵⁰, השכל והמדות כו', באופן שעבודתו היא רק מצד קבלת עול בלבד.

(ה) **והנה** הכח על זה הוא ממש רבינו, כפי שמבאר במאמר⁵¹ בפירוש הכתוב⁵² ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך גו' להעלות נר תמיד, דציווי (תצוה) הוא צוותא וחיבור שהוא ענין ההתקשרות, ופירוש ואתה תצוה הוא שמשך מקשר ומחבר נשמות ישראל ונותן להם כח להעלות נר תמיד, והיינו עי"ז שהוא רועה ומפרנס את ישראל בענין האמונה, שמחזק אותנו באמונתנו בהוי' כו'. ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא⁵³, שהם ראשי אלפי ישראל, עיני העדה⁵⁴, שהן המה

(50) ראה תו"א מקץ לו, ב. ובכ"מ.

(51) פ"ג"ד. פט"ו.

(52) ר"פ תצוה.

(53) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

(54) ע"פ שלח טו, כד.

(45) ראה שו"ת בית אפרים או"ח סס"ח.

רש"ש מגילה ג, א.

(46) שם.

(47) לאדה"ז בתחלתו.

(48) ראה שבת קה, ב.

(49) ד"ה הנ"ל פ"ב.

רועי ישראל לחזק את האמונה בהוי' במסירת נפש כו', ובדורנו הרי זה כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא הנותן כח שתהי' עבודה הנ"ל באופן תמידי (נר תמיד), כמ"ש⁵⁵ שויתי הוי' לנגדי תמיד, ובאופן דטוב לב משתה תמיד⁵⁶, שקשור גם עם הענין דפורים, שהרי חייב איניש לבסומי עד דלא ידע⁵⁷, דהיינו, למעלה מענין השכל, שזהו ענין המס"נ.

ו) **והנה** כשם שע"י ענין המס"נ (בחי' הרגל) שבימי הפורים נעשה גמר ושלמות הענין דמ"ת, שקיימו מה שקבלו כבר, כמו"כ ע"י המס"נ עתה, שהו"ע העבודה בקבלת עול (בחי' הרגל), שלא זו בלבד שע"ז נעשה להשבית אויב ומתנקם, ומצליחים בכל עניני העבודה, בלימוד התורה, נגלה וחסידות, וקיום המצוות בהידור, ועבודת התפלה, אלא עוד זאת, שע"ז זוכים לשלמות הענין דמ"ת בגילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא, וכידוע שאף שלא יהי' עוד הפעם מ"ת⁵⁸, כיון שכל הענינים ניתנו כבר במ"ת, מ"מ, גילוי פנימיות התורה יהי' לעתיד לבוא, כמ"ש⁵⁹ ישקני מנשיקות פיהו. וענין זה תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁶⁰, כולל גם הענין דהפצת המעיינות שהוא מעין הגילוי דפנימיות התורה דלעת"ל, שע"ז באים להענין דישיקני מנשיקות פיהו לעת"ל, שאז יקויים היעוד דלא יכנף עוד מוריך⁶¹, כפי שכבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מ"ת⁶², והשלמות בזה תהי' לעתיד לבוא. וענין זה יכול להיות כבר עתה, בפורים קטן, ועאכו"כ בחג הפסח, שאז נהי' כבר בירושלים עיר הקודש, בביאת משיח צדקנו.

59) שה"ש א, ב ובפרש"י.

60) תניא רפל"ז.

61) ישעי' ל, כ.

62) תניא פל"ו.

55) תהלים טז, ח. שו"ע או"ח בתחלתו.

56) משלי טו, טו. שו"ע שם בסופו.

57) מגילה ז, ב.

58) ראה סה"מ תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע'

שנו. המשך תרס"ו ע' כג. ע' תקמו.